

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝
Շրջակա միջավայրի նախարար
Հակոբ Սիմիդյան

«01» 12 2022թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 0180-22

Ձեռնարկողը՝

«ՊԵՄՋԱ ՕԲՍ» ՍՊԸ

Ք. Երևան, Արզումանյան փ., 4-րդ շ., 28 բն.,

Գործունեությունը՝

Կուրայքի մարզի Ջրաբերի լիթոիդային պեմզայի
հանքավայրի Հարավ-արևմտյան տեղամասի
արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի
վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն
Բյուրեղավան համայնք

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
տնօրենի պարտականությունները կատարող՝

Խաչիկ Մարտիրոսյան

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 0180-22

« 01 » 12 2022թ.

Կոտայքի մարզի Ջրաբերի լիթոիդային պեմզայի հանքավայրի Հարավ-արևմտյան տեղամասի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն

Ձեռնարկող՝

«ՊԵՄՁԱ ՕԲՍ» ՍՊԸ

Ներկայացված նյութեր՝

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատման հաշվետվություն /ՇՄԱԳ/
նախագծային փաստաթղթեր

Գտնվելու վայրը՝

Կոտայքի մարզ, Բյուրեղավան համայնք

Ներածական մաս. Վարչական տեսակետից հանքավայրը գտնվում է Կոտայքի մարզի Բյուրեղավան համայնքում, Ջրաբեր բնակավայրից մոտ 3,0 կմ հեռավորության վրա: Ջրաբերի լիթոիդային պեմզաների հանքավայրի հարավ-արևմտյան տեղամասը Կոտայքի շրջանում է Գուբանասար գյուղի հարավ արևմտյան մասի սարահարթում:

Ամենամոտ երկաթգծային կայարանը Աբովյան կայարանն է, որը հանքավայրից 7կմ հարավ արևմուտք է: Հանքավայրը այդ կայարանի հետ կապված է Երևան-Սևան-Թբիլիսի ասֆալտբետոնե ավտոճանապարհով: Ջրաբերի հանքավայրի և Ջրաբեր ԳԷՍ-ի հեռավորությունը Երևան քաղաքից 28 կմ է:

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի, 4-րդ մասի, 2)-րդ կետի գ. ենթակետի՝ դասակարգվում է «Ա» կատեգորիայի գործունեության տեսակ:

Նկարագրական մաս. Ջրաբերի լիթոիդային պեմզաների հարավ-արևմտյան տեղամասի պաշարները հաստատվել են 1965թ.-ի մարտի 31-ի թիվ 139 արձանագրությամբ, 01.01.1965թ., դրությամբ շինարարական աշխատանքներում, որպես բետոնի թեթև լցանյութ՝ A կարգ 5107.0հազ.խմ, B կարգ 13040.5հազ.խմ, C1 կարգ 7106.3հազ.խմ, ընդամենը՝ A+B+C1 - 25253.8հազ.խմ: Հանքավայրից հայցվող տարածքը նախկինում անկանոն շահագործվել է: Ելնելով հանքավայրի տեղադիրքից հանքամարմնի տեղադրման պարամետրերից,

բացահանքի փաստացի վիճակից և մակաբացման ապարների բացակայությունից, տեղամասի մշակումը նախատեսվում է բաց լեռնային աշխատանքներով, առանց հորատապայթեցման աշխատանքների: Հայցվող տեղամասը նախկինում մշակվել է այլ ընկերությունների կողմից, փաստացի 7,4հա տարածքում կատարված են մակաբացում, ձևավորված են աշխատանքային հանքաստիճաններ, 0,08հա-ի վրա ձևավորված է լցակույտ: Նախագծվող տեղամասում մնացորդային /մարվող/ պաշարները հաշվարկվել են 1913.6հազ.խմ: Նախագծվող բացահանքը վերջնական դիրքում ունի հետևյալ պարամետրերը՝ ամենամեծ երկարությունը 580մ, ամենամեծ լայնությունը 450մ, բացահանքի մշակման խորությունը մինչև 40.0մ, մակաբացման ապարների միջին հզորությունը 0մ, օգտակար հանածոյի միջին հզորությունը 25.0մ, օգտակար հանածոյի հաշվեկշռային պաշարների քանակը 1913.6հազ.խմ, օգտակար հանածոյի արդյունահանվող պաշարների քանակը 1802.4հազ.խմ, մակաբացման ապարների քանակը 0խմ, օտարման մակերեսը 20.92 հա: Օբսիդիանի քանակը արդյունահանվող լիթոիդային պեմզայի զանգվածի մեջ կազմում է $1802400 \times 0.08 = 144192$ խմ: Բացահանքի աշխատանքային ռեժիմը ընտրվել է ելնելով տեխնիկական առաջադրանքից և կլիմայական պայմաններից: Բացահանքում աշխատանքները նախատեսվում է կատարել շուրջտարի: Աշխատանքային օրերի քանակը ընդունվում է 260 օր տարում: Աշխատանքային հերթափոխերի քանակը օրում ընդունվում է 1՝ հերթափոխի տևողությունը 8 ժամ: Բացահանքի շահագործման ժամկետը կազմում է 20 տարի:

Հայցվող տեղամասի կորդինատներն են ARM WGS-84 համակարգով՝

1. X=4466710.0169	Y=8469891.3965	2. X=4466965.1227	Y=8469891.3232
3. X=4467141.0000	Y=8469986.0000	4. X=4467125.9938	Y=8470139.9193
5. X= 4466875.3729	Y=8470364.5919	6. X=4466787.0000	Y=8470413.0000
7. X=4466640.0000	Y=8470451.0000	8. X=4466579.0000	Y=8470348.0000

Հանքավայրի բնականոն աշխատանքը շարունակելու համար նախատեսվում է մշակել բացահանքի արևելյան մասը, որի համար նախատեսվում է մշակումը սկսել նրա 1695.0մ բարձրության հորիզոնից: Անհրաժեշտ է անցնել մոտեցող գրունտային ավտոճանապարհի հանքավայրի հարավ արևելյան մասից: Ավտոճանապարհը կսկսվի գոյություն ունեցող դեպի Երևան-Հրազդան մայրուղի տանող գրունտային ավտոճանապարհից 126մ երկարությամբ և 280մ երկարությամբ, 8մ լայնությամբ, որի առավելագույն թեքությունն է 39.28%: Հաջորդ 1690-1665մ բարձրություն հորիզոնները ևս կմշակվեն բացահանքի մոտեցող գրունտային ավտոճանապարհից աստիճանաբար կտրտվելով: Բացահանքի հարավ արևելյան 1660մ և հարավ արևմտյան 1660մ-1645մ բարձրության հորիզոնը կմշակվի բացահանքի հարավային մասից, նրա 1673.2մ բարձրության կետից 180մ երկարությամբ և 8մ լայնությամբ, որի առավելագույն թեքությունն է 68.33%: Բացահանքի 1645մ-1610մ բարձրության հորիզոնները մշակվում է այդ նույն 1673.2մ բարձրության կետից՝ տարված ավտոճանապարհը շարունակելով դեպի հյուսիսային կողմը կտրող կիսախրամների անցումով, թեքությունն է 100%: Հանքավայրի սահմաններում օգտակար հանածոյի հաշվեկշռային մնացորդային

Կարգով-

Ընդերք օգտագործման նպատակով հայցվող տարածքում և ազդակիր Ջրաբեր գյուղի տարածքներում փոշու պարունակությունը որոշելու նպատակով իրականացվել են նմուշառումներ ասպիրացիոն եղանակով և փոշու պարունակության որոշում կշռային մեթոդով: Ընդհանուր առմամբ կատարվել է 6 չափում: Ըստ իրականացված չափումների

փոշու պարունակությունը օդային ավազանում տատանվում է 0.07–0.11մգ/խմ սահմաններում, ծծմբի երկօքսիդը կազմել է 0.014մգ/խմ, ազոտի երկօքսիդին՝ 0.01մգ/խմ:

Հանքավայրում արդյունահանման աշխատանքների բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլանը կազմելիս որպես սահմանանիշ ընդունվելու է ՀՀ կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 2-ի N 160-Ն հրամանի հավելված 1-ով ամրագրված նորմատիվները: Ըստ նշված փաստաթղթի բնակավայրերում անօրգանական փոշու (SiO_2 պարունակությունը 70% և ավելի) առավելագույն միանվագ ՍԹԿ կազմում է 0.15մգ/խմ, միջին օրական ՍԹԿ՝ 0.05մգ/խմ:

Աշխատանքային նախագիծը և ՇՄԱԳ հաշվետվությունը կազմելուց առաջ կատարվել է Հարավ-արևմտյան տեղամասի տարածքի ուսումնասիրություն՝ ՀՀ կենդանիների և բույսերի կարմիր գրքերում գրանցված տեսակների առկայությունը պարզելու նպատակով:

Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներ Ջրաբերի հանքավայրի Հարավ-արևմտյան տեղամասի տարածքում չեն հայտնաբերվել:

Ջրաբերի հանքավայրի Հարավ-արևմտյան տեղամասը ներառված չէ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների սահմաններում, այստեղ չի իրականացվում վտանգված էկոհամակարգերի պահպանություն: Մոտակա բնության հատուկ պահպանվող տարածքը Արգական-Մեղրաձորի արգելավայրն է՝ հեռավորությունը հայցվող տեղամասի և արգելավայրի միջև կազմում է ավելի քան 14կմ:

Օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով հայցվող տարածքում, Ջրաբեր և Կապուտան գյուղերի սահմաններում բնության հուշարձաններ հաշվառված չեն: Ամենամոտ հուշարձանները Ջրաբեր գյուղից մոտ 1.5 կմ հյուսիս-արևմուտք գտնվող «Անանուն» օքսիդիանի ելքերն են և Գութանասար հրաբուխը՝ հայցվող տարածքից նշված հուշարձանները գտնվում են համապատասխանաբար 4.4կմ և 6.3կմ հեռավորության վրա:

Ջրաբերի լիթոդային պեմզաների հանքավայրի Հարավ-արևմտյան տեղամասի շահագործման ընթացքում «Պեմզա ՕԲՍ» ՍՊ ընկերությունն իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.

1. Օգտագործված մեքենայական յուղերով ու քսայուղերով արտադրական հրապարակի տարածքի հնարավոր աղտոտումից խուսափելու նպատակով արտադրական հրապարակի հողերի աղտոտվածության մշտադիտարկումներ՝ դրանց պահպանման համար նախատեսված տեղից դեպի հավաքող փոսը ուղղությամբ, տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ:

2. Մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ օգտակար հանածոյի արդյունահանման ընթացքում յուրաքանչյուր շաբաթը մեկ անգամ: Որպես սահմանային թույլատրելի խտություններ ընդունվելու են. ածխածնի օքսիդի համար՝ 5մլգ/խմ, ազոտի երկօքսիդի համար՝ 0.085մլգ/խմ, մրի համար՝ 0,15մլգ/խմ:

3. Հանքի տարածքում կենսաբազմազանության դիտարկում, տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ:

4. Աղմուկի մակարդակի մոնիթրինգ աշխատանքային գործընթացի ժամանակ:

5. Լեռնատրանսպորտային սարքավորումների աշխատանքային վիճակի՝ մասնավորապես չեզոքացուցիչ սարքավորումների սարքին վիճակի պարբերական մշտադիտարկումներ, տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ: Ընդերքօգտագործման հետևանքով

բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և աղտոտվածության ուսումնասիրության նպատակով վերցված նմուշների լաբորատոր հետազոտությունը նախատեսվում է իրականացնել հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում: Կենսաբազմազանության մշտադիտարկումը կկատարվի համապատասխան որակավորում ունեցող մասնագետների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Մոնիթորինգի իրականացման նպատակով ընկերության շահագործման ծախսերում կնախատեսվի մոտ 520.0 հազ. դրամ գումար:

Բացահանքի աշխատանքների և շահագործման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները կանխարգելելու և մեղմելու նպատակով մշակվել են բնապահպանական միջոցառումների ծրագիր ուղղված՝ մթնոլորտային օդի, հողային, ջրային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության պահպանությանը, այդ թվում՝

- կենցաղային աղբի հավաքում հատուկ անթափանց տարողությունների մեջ, տեղափոխվում մոտակա կազմակերպված աղբավայր համապատասխան ծառայություն մատուցող կազմակերպության ուժերով՝ կնքված պայմանագրի հիման վրա,
- արտաթորվող թունավոր նյութերի չեզոքացուցիչ սարքերի տեղադրում,
- փոշենստեցման նպատակով փոշեռառջացման օջախների (աշխատանքային հրապարակ, հանքախորշ, մուտքային ավտոճանապարհը և այլն) ինտենսիվ ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին,
- կեղտաջրերի հավաքում հորատիպ բետոնապատ պատերով հորում, որը պարբերաբար դատարկում է հատուկ ծառայության ուժերով: Աշխատանքների ավարտից հետո դատարկված փոսը կլցվի քարերով,
- խախտված տարածքների լեռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիա, որի նպատակով հարթեցվելու է բացահանքի հատակը և ավտոճանապարհը,
- տեղամասի տարածքում բանեցված անվադողերի, բանեցված կապարե կուտակիչների և խոտանի, սպառողական հատկությունները կորցրած դիզելային յուղերի, բանեցված շարժիչների յուղերի կուտակման, պահեստավորման բացառում,
- ըստ կիրառելիության ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի N 781-Ն որոշման դրույթների ապահովում: Պահպանության ենթակա բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում նախատեսվում է՝
- առանձնացնել պահպանվող գոտիներ, որոնք ունեն տեղական նշանակություն և անհրաժեշտ են կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների՝ սույն կետում նշված նոր պոպուլյացիաների կենսունակության ապահովման նպատակով,
- ժամանակավորապես սահմանափակել առանձնացված պահպանվող գոտիներում տնտեսական գործունեության որոշ տեսակներ, եթե դրանք կարող են բերել նշված բուսատեսակների աճելավայրերի վիճակի վատթարացմանն ու պոպուլյացիաների կենսունակության խաթարմանը,
- տեղափոխել պահպանվող բույսերի առանձնյակները տվյալ տեսակի համար նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ ունեցող որևէ բնության հատուկ պահպանվող տարածք կամ բուսաբանական այգիների տարածք, կամ կարմիր գրքում որպես տվյալ բույսի աճելավայրեր գրանցված որևէ տարածք, իսկ բույսերի սերմերը տրամադրում են համապատասխան

մասնագիտացված կազմակերպությանը՝ գենետիկական բանկում պահելու և հետազայում տեսակի վերարտադրությունը կազմակերպելու նպատակով,

- շրջանի կենսաբազմազանության պահպանության նպատակով տեղամասի շահագործման աշխատանքներին մասնակցող անձնակազմը անցնելու է հատուկ վերապատրաստում և ծանոթանալու է շրջանում հայտնի՝ ՀՀ կենդանիների և բույսերի կարմիր գրքերում գրանցված տեսակների վերաբերյալ,

- աշխատակիցների հրահանգավորում, ծանոթություն անվտանգության տեխնիկայի կանոններին,

- տեղամասի տարածքի պարագծով տեղադրվելու են նախագգուշացնող նշաններ, ինչը թույլ կտա կանխել անվտանգության տեխնիկայի հրահանգավորում չանցած մարդկանց մուտքը հայցվող տարածք,

- արտադրական տարածքի կանաչապատում թփերով և գաճաճ ծառատեսակներով: Այս նպատակով ընկերությունը շահագործական ծախսերում կնախատեսի շուրջ 0.9մլն. դրամ:

- հազվագյուտ երկրաբանական մերկացումներ և հանքաբանական գոյացումներ, երկնաքարեր, հնէաբանական, հնագիտական, գիտական և գիտամշակութային հատուկ արժեք ներկայացնող այլ օբյեկտներ հայտնաբերելու դեպքում դադարեցնել աշխատանքները և այդ մասին հայտնել լիազոր մարմնին՝ հետագա աշխատանքների ընթացքը պարզաբանելու նպատակով,

- աշխատանքների ընթացքում կիրառել պատահական գտածոների ընթացակարգը՝ հետևյալ միջոցառումների իրականացման միջոցով,

- համապատասխան անձնակազմի և պայմանագրով աշխատողների ուսուցում պատահական հնագիտական գտածոների ճանաչման, դրանց հետ վարվելակերպի և արձագանքի ուղղությամբ,

- գտածոների ուսումնասիրություն հրավիրված հնագետների կողմից, որպեսզի վերջիններս ուղղորդեն հնագիտական գտածոների ճանաչման և արձագանքման գործընթացը,

- արձանագրությունների կազմում պատահական գտածոներին արձագանքելու համար, ներառյալ աշխատանքի ժամանակավոր դադարեցումը գտածոների հայտնաբերման վայրում,

- պետական մարմինների ծանուցում,

- պատահական գտածոների գնահատման և պեղումների արագացված ընթացակարգերի կիրառում, ազդեցությունների սահմանափակման համար, միաժամանակ նվազեցնելով շահագործական աշխատանքների ուշացումները:

Պատճառաբանական մաս. Կոտայքի մարզի Բյուրեղավան համայնքի Զրաբեր բնակավայրի ղեկավարի նստավայրում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, իրականացվել են հանրային քննարկումներ, որոնց ընթացքում տեղական ինքնակառավարման մարմինները և հասարակությունը հավանություն են տվել նախատեսվող գործունեությանը: Փորձաքննական գործընթացին մասնակցել են շրջակա միջավայրի նախարարության ստորաբաժանումները, առողջապահության, արտակարգ իրավիճակների, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունները, կադաստրի կոմիտեն: Ծրագրի իրականացման արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները հիմնականում պայմանավորված կլինեն աշխատանքների իրականացմամբ, որոնք կկրեն ժամանակավոր բնույթ և ազդեցությունները կլինեն թույլատրելի նորմայի սահմաններում:

Փորձաքննական պահանջներ

- Հանքարդյունահանման աշխատանքների իրականացման ընթացքում անհրաժեշտ է առաջնորդվել ՀՀ կառավարության 22 փետրվարի 2018 թվականի 191-Ն որոշման պահանջներով, շրջակա միջավայրի բաղադրիչների /մթնոլորտայի օդ, հողային ծածկույթ, կենսաբազմազանություն/ մշտադիտարկումների արդյունքների տարեկան հաշվետվությունում նշված որոշմամբ սահմանված ժամկետներում և ձևաչափով ներկայացնել լիազոր մարմին:
- Հանքավայրի շահագործման ընթացքում անհրաժեշտ է ապահովել և պահպանել բնապահպանական կառավարման պլանում և մշտադիտարկման ծրագրում նախատեսված միջոցառումների իրականացումը: Ահրաժեշտ է ապահովել հաշվետվությունում ամրագրված ռեկուլտիվացիայի աշխատանքների իրականացումը:
- ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» N438 որոշմամբ հաստատված կարգի 43-րդ կետի համաձայն, աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից անհրաժեշտ է դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ տեղեկացնել լիազորված մարմնին՝ համապատասխան պահպանական միջոցառումներ իրականացնելու համար:
- Աշխատանքների կատարման ընթացքում անհրաժեշտ է պահպանել առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջները:
- Հանքավայրի շահագործման աշխատանքների ավարտից 2 տարի առաջ ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի պահանջներին համապատասխան կազմել հանքի փակման վերջնական ծրագիր և ներկայացնել շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության:

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍ

«ՊԵՄՁԱ ՕԲՍ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Կոտայքի մարզի Զրաբերի լիթոիդային պեմզայի հանքավայրի Հարավ-արևմտյան տեղամասի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ տրվում է դրական եզրակացություն՝ վերը նշված փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
գլխավոր մասնագետ՝

Վարդան Հարությունյան